

Překážky v Božím díle

Ex 5,1-6,1

Lid Izraele už dlouho úpí v otroctví pod bičem Egyptanů. Nyní se však blíží jeho vysvobození. Ještě před tím se Mojžíš setkává se zástupci Izraele. Přináší jim slova naděje – Bůh se nás již brzo zastane. A čteme v 4,31: „*A lid uvěřil. Když slyšeli, že Hospodin navštívil Izraelce a že pohleděl na jejich ujařmení, padli na kolena a klaněli se*“. A tak si lze představit, jak notně povzbuzeni vírou kráčí Mojžíš s Áronem na audienci k faraónovi. Nicméně místo toho přišlo veliké vystřízlivění. Nejen že se cesta ke kýžené svobodě ani nepootevřela, ale na vrata otroctví navíc přibyl ještě další zámeček.

První audience u faraona

„*Mojžíš s Áronem předstoupili před faraona...*“. Musíme si tady uvědomit před koho to předstoupili – před člověka, který sám o sobě věřil, že je vtěleným bohem, a tudíž tím nejsvrchovanějším rozhodčím všech věcí. Co vyřkl farao, vyřklo božstvo samo. Co vyřkl farao bylo svaté. Prikazovat faraonovi? To je totéž, jako prikazovat božstvu samotnému, jehož byl farao vtělením. Mojžíš s Áronem nepřichází před obyčejnou, světskou moc, která by byla kritizovatelná. Přichází, jak tomu Egyptané věřili, před moc božskou a tudíž nedotknutelnou, nekritizovatelnou, neomylnou a naprosto svrchovanou. Před takovou mocí přichází dva prostí muži, z otrockého rodu Hebrejů – z nichž jeden sice kdysi patřil k Egyptu (Mojžíš), ale dobrovolně se od něj zase oddělil – a přichází s velice odvážným a také velice nebezpečným požadavkem: „*Toto praví Hospodin, Bůh Izraele: Propust' můj lid, ať mi v poušti slaví slavnost*“. V této stručné větě je řečeno tolik, že to „vtěleného boha“ rozpálilo do ruda.

Předně - už tón, se kterým oba poslové přicházejí. Necítíme v jejich vystupování přílišné známky pokory před božskostí panovníka, nesnaží se nějak diplomaticky celou věc uvést, aby si faraona nepohněvali hned na začátku; spíše hrdě a autoritativně zní jejich slovo. Za druhé – předkládají nároky (ne prosby) jakéhosi Boha – Hospodina. Další neslychanost. Jak si nějaký – ani ne egyptský – Bůh může dovolit takovou nestoudnost, jakou je něco nařizovat vtělenému bohu na zemi, velikému faraonovi? Za třetí – cože to říká ten Bůh? „*Propust' můj lid?*“ Jak **můj** lid? Cožpak oni nepatří na prvním místě faraonovi? Za čtvrté – cože to ten Bůh žádá? Propustit Izraelce, aby mohli slavit svátek v poušti? To není dobrý požadavek, to je vlastizrádný požadavek. Izraelců je mnoho, dokonce víc než Egyptanů, kdo zastane všechnu tu práci, kterou dosud dělají oni? Když odejdou do pouště slavit svátek, už se také nemusí vrátit. Tato žádost je jasně proti státním zájmům. Jedna malá věta byla na faraona příliš mnoho. Proto ta jeho reakce: „*Kdo je Hospodin, že bych ho měl uposlechnout a propustit Izraelce? Hospodina neznám a Izraelce nepropustím*“. Hospodin pro faraona neznamenal vůbec nic. Ani ho nezná. Egypt sám měl mnoho různých božstev a farao nemůže znát všechny zahraniční – semitské. Ale i kdyby nějaký Hospodin, Bůh Izraele, existoval tak je to stejně přinejmenším drzý Bůh, když se opovažuje něco prikazovat velikému faraonovi, vtělenému bohu. Žádné propouštění, žádná slavnost, nic, co by odvádělo pozornost Izraele od toho, co je jeho prvořadou povinností – dít.

Mojžíš s Áronem se ale ještě nevzdávají. Trošičku doplňují a vysvětlují Boží požadavek: „*Potkal se s námi Bůh Hebrejů. Dovol nám nyní odejít do pouště na vzdálenost tří dnů cesty a přinést oběť Hospodinu, našemu Bohu, aby nás nenapadl morem nebo mečem*“ (v. 3). Opakují požadavek dát možnost slavit svátek Hospodinu a doplňují – do vzdálenosti tří dnů cesty – zřejmě proto, aby nebyli rušeni a také nikoho dalšího v Egyptě nerušili. Ovšem ani toto vysvětlení faraona neuspokojilo. Spíše naopak, zdá se, že ho to ještě více popudilo a nakonec podnítilo k razantní odpovědi. Nároky nějakého Hospodina a duchovní potřeby Izraele pro něj nic neznamenají. Za vším nevidí nic jiného, než snahu Hebrejů ulít se z práce. „*Žádná poušť, žádné tři dny cesty, žádné slavnosti, žádný Hospodin, žádné plané naděje. Nic nebude. A aby se vám ta pozvedající se hlavička nepozvedla příliš, tak ji zase hned, ještě zavčasu, zase pěkně zamáčkne do hlíny. Já je pustím na tři dny a příště přijdou, že chtějí jít na měsíc a nakonec je už neuvidím vůbec. „Jděte za svými robotami*“.“ A tak nejen, že farao požadavek Hospodina neuposlechl, ale vložil na jeho lid ještě těžší břemeno, než snášeli dosud. Zdá se, že jednou z jejich předních prací byla výroba cihel na faraonovy stavby. „*Cihly se vyráběly tak, že se nohama nebo rukama uhnětla hlína (jíl) s řezanou slámou*.“¹ Zatímco dosud slámu dostávali, od nynějška si jí museli shánět sami (což zabralo dost času), ale přitom museli odevzdat stejný počet cihel jako vždycky. Otročina se tak ještě mnohem více přitvrdila.

Tak skončila první audience osvoboditele Mojžíše u faraona. Tak skončil první pokus přispět k osvobození jeho lidu: Nejenže k žádné úlevě nedošlo. Je to ještě horší než to bylo. S tím Mojžíš s Áronem odcházejí, a hned vzápětí je vykonán ostrý faraonův rozkaz.

Reakce Hebrejů a Mojžíše

¹ Výklady ke SZ, str.221

Jak se asi mohla tato situace jevit Mojžíšovi, Áronovi a ostatním Hebrejům? Je to tam částečně popsáno. Izraelci se setkali s oběma posly a svolávají na ně Boží soud: „*At' se nad vámi ukáže Hospodin a (roz)soudí*“ (v. 21). ‘Co jste to jenom provedli? Vždyť jste slibovali, že Hospodin způsobí naši záchranu, a místo toho z nás sedřou kůži už dočista. Co jste to tam tomu faraonovi jenom navykládali, že s námi takhle nakládá? *„Pokáleli jste naši pověst u faraona a jeho služebníků“*. Slov. překlad prof. Roháčka: „*zosmradili ste náš čuch v očiach faraonových...*“. Mojžíš s Áronem tak proti sobě nemají už jen faraona, ale i lid, kterému se snažili sloužit. Zůstali sami se svým neúspěchem, zůstali sami se svými otázkami. Mojžíš proto zcela lidsky nechává povstat onomu věčnému lidskému „PROČ“: „*Panovníku, proč jsi dopustil na tento lid zlo? Proč jsi mě vlastně poslal? Od chvíle, kdy jsem předstoupil před faraóna, abych mluvil tvým jménem, nakládá s tímto lidem ještě hůře. A ty svůj lid stále nevysvobozuješ*“ (v. 22-23). Všechno vypadalo zprvu tak nadějně. Mojžíš si snad ani v tu chvíli nevzpomněl na to, co mu Pán Bůh řekl ještě dříve: „*Vím, že vám egyptský král nedovolí jít, leda z donucení*“ (3,19) a „*Já však zatvrdím faraonovo srdce a on lid nepropustí*“ (4,21). Cesta ke svobodě neměla být jednoduchá. Lid měl poznat tvář Egypta až do krajnosti, aby se mu navždy zprotivil. I přes kruté utrpení, se ale lidé na cestě do zaslíbené země stále ohlíželi po Egyptu.

„Porodní bolesti“

Na Mojžíše a celý Izrael přichází jakési „porodní bolesti“. V bolestech se rodí svoboda a Boží dílo. Není to cesta jednoduchá, automatická. Zlý se staví na odpor a musí být nejprve přemožen. Tak to můžeme sledovat až s určitou pravidelností, že tam, kde se začíná dít nějaké dobré Boží dílo, kde se začínají otevírat cesty požehnání, kde nastává duchovní probuzení, obnova – tam také zvláštní měrou mobilizuje svoje síly i ďábel, který se snaží seč může to dobré, požehnané Boží dílo zastavit nebo aspoň zpomalit, či nějak zkompromitovat: Izrael se má dostat na svobodu – po létech poroby. A proti tomu se vzděrá mohutná síla odporu faraona. Co všechno se muselo stát, než byla moc zlého zlomena – kolik mocných činů Božích. Když mělo dojít k obnovení Izraele a jeho bohoslužby po babylonském zajetí: různé intriky ze strany protivníků – dočasně se jim podařilo přerušit stavbu chrámu (Ezd 4,21), ale i nadále povstávali lidé, kteří obnově Jeruzaléma „házeli klacky pod nohy“. Mnohé těžkosti musely být překonány. Když se narodil Spasitel světa, Pán Ježíš, hned se satan zmobilizoval a podnítl Heroda, aby se pokusil narozeného krále Židů zavraždit hned po narození. Když měl Pán Ježíš nastoupit svou veřejnou službu, tak ho ďábel intenzivně pokouší ve slabých chvílích jeho dlouhého půstu v poušti. Když se zrodila církev a evangelium se rozšiřovalo: nastalo velice záhy pronásledování – nejprve ze strany Židů, a potom zejména ze strany římských úřadů. Zkrátka a dobře, když světlo přichází do světa, pak se tma mobilizuje a snaží se světlo uhasit všemi možnými způsoby. A s tím je třeba počítat dodnes i v službě církve, i v službě a životě jednotlivců. „Porodní bolesti“ mohou být prudké, někdy dlouhé, ale jen z nich se rodí nový život. Podobně i duchovní obnovu a službu církve – v jakékoli době a podobě – bude často doprovázet nejistota, pochybnost, problémy a zápas. Je s tím třeba počítat. A je s tím třeba počítat i v naší sborové práci.

Ale i z toho příběhu exodu Hebrejů z eg. otroctví zaznívá povzbuzení, že to stojí za to – zápasit, hledat, usilovat, modlit se, něco podstoupit. Cesta Božího díla nebývá jednoduchá. Je to duchovní zápas, který se nevybojovává jednou provždy. Mojžíš měl v jednu chvíli velice jasné Boží zaslíbení – vyvede lid z Egypta. Ale zatím tomu okolnosti v žádném případě nenasvědčují a ještě nějaký čas nebudou. Naopak, zdá se, že vše je ještě horší. Ale to je právě doba, ve které se Mojžíš i Izrael, musí učit pouhou vírou spočívat na Božím zaslíbení, byť vše okolo hovoří proti tomu. Mojžíš je zoufalý a malomyslný. Jistěže mohl Bůh povzbudit Mojžíše v jeho skleslosti nějakým zázrakem či zjevením. Ale on to neudělal. Jak kdosi napsal: „Boží zásadou je, že víra se neposiluje znameními a zázraky, ale namáhavým slabikováním Boží abecedy. Mojžíš se teď nachází ve škole víry a v té se postupuje úplně jinak, než jak to vyhovuje lidskému mínění a úsudku.“

Všechny tyto úvahy nás pak vedou k Ježíši Kristu. V tajemství jeho kříže se učíme tomu jak se rodí Boží dílo v tomto světě. Velikonoční příběh Ježíšův je i jakýmsi modelem služby církve. Kristus vstoupil do slávy vzkříšení. Vykonal dílo smíření Boha s člověkem, otevřel cestu do svého království. Nyní sedí po pravici Boha Otce jako Pán a Král. Ale jak k tomuto triumfu došel. Skrze temnou noc Velkého pátku. V listu Žd o Ježíši čteme: „*Ačkoli to byl Boží Syn, naučil se poslušnosti z utrpení, jímž prošel, tak dosáhl dokonalosti a všem, kteří ho poslouchají, stal se původcem věčné spásy*“ (Žd 5,8). Dosáhl dokonalosti, stal se původcem záchrany lidí, ale jak? Poslušností v utrpení. Tak i Mojžíš se stal původcem záchrany lidu Izraele. Ale jak? Skrze poslušnost Bohu navzdory mnohé bolesti a nejistotě. Mojžíš a po něm i Ježíš sám jsou nám povzbuzením, že lidská slabost neruší Boží dílo. Bůh nepotřebuje superhrdiny, nadlidi. Potřebuje takové, kteří mu důvěřují, i když nevidí na krok, takové, kdo ho poslouchají, i když vše okolo říká: vzdej to, nemá to smysl. Budeme takovými i my?

29.7.2012 M. Žemlička